

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การเปลี่ยนแปลงพื้นที่และความหมายของสถานที่ของคนพลัดที่
อันเนื่องมาจากโครงการขยายเขื่อนไฟฟ้าเทินหิโนน สปป.ลาว

ผู้เขียน

นายแก้วอุ่นเรือน จันทวงศา

ปริญญา

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ภูมิศาสตร์)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชูศักดิ์ วิทยาก็ค

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงพื้นที่และความหมายสถานที่ของคนพลัดที่อันเนื่องมาจากโครงการขยายเขื่อนไฟฟ้าเทินหิโนน สปป.ลาว” มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ทางสังคมอันเนื่องมาจากการโยกย้ายจัดสรรของโครงการขยายเขื่อนไฟฟ้าเทินหิโนน 2) วิเคราะห์ถึงการกระทำของชุมชนที่ถูกโยกย้ายจากโครงการขยายเขื่อนไฟฟ้าเทินหิโนนในการดำเนินการกับประสบการณ์ชีวิตในการถูกโยกย้ายถิ่นฐาน

ผลของการศึกษาพบว่า การโยกย้ายจัดสรรของโครงการแสดงถึงยุทธศาสตร์การใช้พื้นที่ของรัฐอย่างชัดเจน สิ่งของรัฐได้สร้าง/ผลิตขึ้นมานั้นเต็มไปด้วยความหมายของการควบคุมคนโดยควบคุมพื้นที่ที่มุ่งเน้นไปที่การควบคุมวิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อยที่เคยดำรงชีพอยู่บนที่สูง ส่งผลให้พื้นที่ทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงตามพื้นที่กายภาพ เช่น การจัดสรรพื้นที่อยู่อาศัย และที่ดินทำกินซึ่งมีไม่เพียงพอ ไม่มีหลักประกันในที่ดินเนื่องจากการไร้สิทธิในการครอบครองที่ดิน จึงเป็นชนวนเหตุให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในสังคม ที่เกิดจากช่องว่างของนโยบายการชดเชย และนำไปสู่มาตรการบังคับเพื่อให้ชาวบ้านยอมรับที่ทำกินซึ่งมีคุณภาพต่ำที่โครงการได้จัดสรรไว้ และการถูกบีบบังคับด้วยวาทกรรมการเสียสละเพื่อผลประโยชน์ของชาติ

จากปัญหาดังกล่าวชาวเผ่าม้ง และชาวเผ่าลาวกลางได้ปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีพดั้งเดิมจากที่เคยทำไร่ดองหันมาทำการเก็บหาของป่าที่นำมาเป็นอาหารและสร้างรายได้ และการเพาะปลูกพืชพาณิชย์ ชาวเผ่าม้งจำนวนหนึ่งต้องกลายเป็นพ่อค้าคนกลางที่คอยเก็บของป่า และผลผลิตทางการเกษตรไปขายในเมือง ชาวเผ่าลาวกลางได้พึ่งพาการเก็บหาของป่ามากขึ้นเพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัว อาหารการกินหลายประเภทของทั้งสองชนเผ่าจำเป็นต้องใช้เงินในการซื้อหาสารบริโภค การผลิตข้าวสำหรับบริโภคในครัวเรือนไม่เพียงพอ ทั้งยังถูกกีดกันการเข้าถึงฐานทรัพยากรอันเนื่องมา

จากการควบคุมพื้นที่ของรัฐและจากชาวบ้านเจ้าภาพที่อยู่มาก่อน

วิถีชีวิตของชาวเผ่าม้งและชาวเผ่าลาวกลางจึงปรับเปลี่ยนไปตามอำนาจรัฐที่ครอบงำผ่านมาตรการบรรเทาผลกระทบของโครงการนั้น หากพิจารณาจากภายนอกแล้วทั้งสองเผ่าคล้ายจะยอมตกเป็นเป้าหมายในการจัดระเบียบพื้นที่ของรัฐและผนวกรวมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของรัฐชาติ แต่ปรากฏว่าทั้งสองชนเผ่าได้กระทำการตอบโต้กับอำนาจรัฐด้วยยุทธวิธีแอบแฝง เช่น การร้องเรียนตามขั้นตอนการไต่ถามไต่ถาม และการยื่นหนังสือผ่านสภาแห่งชาติเพื่อความอยู่รอดของเผ่าตน

Thesis Title	Changes of Spatiality and Sense of Place of the Displaced People as a Result of Theun Hinboun Expansion Project, Laos PDR.
Author	Mr. Keounheuang Chanthavongsa
Degree	Master of Science (Geography)
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Chusak Wittayapak

Abstract

The objectives of the study of “Changes of Spatiality and Sense of Place of the Displaced People as a Result of Theun Hinboun Expansion Project, Laos PDR” are: (1) to determine the changes of social space impacted by the resettlement project of the Theun Hinboun Expansion Project, (2) to analyze the practices of the resettled community’s members in coping with the new experiences caused by the resettlement.

Results of the study indicated that resettlement project of the state has clearly demonstrated the strategies of territoriality. The space produced by the state represented discursive practices to control the minority people who previously lived in the highlands. Consequently, the social spaces have changed according to changes in physical space. For example, inadequacy of farming and residential lands, uncertain land security because of lack of rights to land allocation. The gap between compensation policy and practice caused conflicts in the community. The communities’ members were forced to accept the low quality land allocated by the project. They were compelled by the discourse of “sacrificing for the nation”.

At the end, the Hmong and upland indigenous people (Lao Toeng) had to change their traditional ways of living. They have transformed from practice of swidden to gathering of non-timber forest products (NTFPs) for domestic consumption and income generation. They also switched to cash crop cultivation. Some of Hmong have become middle-man traders buying non-timber forest products and commercial crops to sell in the town market. For the upland indigenous

people, they solely depended on collecting NTFPs for income generation. Both the Hmong and Lao Toeng people have increasingly purchased food from outsiders. Moreover, rice production for household consumption is insufficient. Their customary access to natural resources was restricted by spatial control of the state agencies and the villagers who have lived in the area before resettlement.

Livelihoods of the Hmong and Lao Toeng people needed to adjust in accordance to the state power conducting through mitigation measures of the project. The two ethnic groups seemed to comply with the state simplification project and incorporated into the modern nation-state. Nevertheless, they have managed to resist state power using hidden tactics, such as complaint in the processes of mediation and petition to the national assembly.